

Z. 6
2395

B. AHASVERVS FRIT. LIV

W. 243.

SCHIVS.

Zb
2395

CANCELLARIVS RVDOLPHO-
POLITANVS,

*iuris, & civilis prudentiae studia rite,
& religiose tractaturis,*

coniuncturisque cum sanctioris litte-

ratulac, & boni, piique moris cultura
impensiore

EXEMPLVM,

sub finem lustrationis anniuersariae

ILLVSTRIS GYMNASII GOTHANI,

*& missionem alumnorum supremi ordinis ad academias,
publicis sermonibus valedicentium*

SELECTANORVM

IOANNIS GVILIELMI CONRADI,

PFERDINGSLEBIENSIS,

ERNESTI FRIDERICI FRVAVF,

GOTHANI,

ERNESTI MVLLER,

WALLHVSANI,

commendandum

proponitur.

a
RECTORE

GOTHOFREDO VOCKERODT.

GOTHAЕ, LITTERIS RETHERICANIS.

* * *
* * *

Theologorum memorias VVittenii exemplo cum scripsisset magni nominis, & brevis vitae theologus, B. PIPPINGIVS, FRITSCHIANAM adiecit, quamvis laudatus in fronte huius tabulae ICTVS civili munere functus sit, illustraueritque iuris publici, ciuilibus, & ecclesiasticis scientiam insignibus commentationibus. Omnino tamen meretur istum locum propter singularia merita de re **CHRISTIANA, ET EVANGELICA**, a pacatorum temporum,

in quae post dura iuuentutis initia ILLE incidit, vitiis, & publici moris deprauatione vindicanda, detergendaque maxime labe ab euangelicae veritatis professione, tanquam haec a bonorum operum, & pietatis studio sit alienior, & sanctis moribus contraria: quod huius inimici piis confessoribus audacter iuerunt exprobratum, cum impedire hi non potuissent, quo minus humani ingenii vitio impiae superstitionis fuga quosdam abstulerit in contrarium, impuleritque ad solutioris moris licentiam, nec cautius extra claustra degerent clerici diuinam veritatem professi, quam intra eadem visi fuerant agere, dum minus caste viuientium nequitia dissimulari poterat, & occultari: eumque iidem omni vere, & pie docendi contentione non illico omnem expugnauissent seculi, quo vtendum erat, vitiositatem, externique moris corruptelas; dandumque aliquid esse temporum ingenio censuissent, quibus nec litterarum, & liberalium artium studia sine omni gentilis vanita-

tis

LV

tis contagio instaurari ex ipsis fontibus, profanorum videlicet autorum monumentis, potuisse visa sunt, nec restitui oppressus clerica, & monastica superstitione cultus humanus, & legitimus coniugiorum vsus sine omnibus lenociniis, etiamsi a solutioris moris labe non intadis. Et sane inualuerat infestus bonis moribus error popularis, atque opinio tam peruagata, quam pestilens, licere sanctioris litteraturae curriculum non ingressis ex instituto, & diuini verbi studium non professis agere liberius: viris non clericis, vel theologis non incumbere adeo vacare piis meditationibus, vel impensiosem dare operam diuinae veritati noscendae, vitaeque exigendae ad exactam pii, sanctique moris legem: politicis excusatum fore vsum moris publici, etiamsi ab integritate praescriptionis diuinae, & frugalitate CHRISTIANA abeuntis, cui religiosus, & curatius custodiendae ciuiliu negotiorum moles vt plurimum obstat. Corrupta haec hominum de seculi nostri studiis litterariis iudicia cum sanare B. FRITSCHIVS ex instituto adgrederetur scripta PARRAENESI ad viros politicos, atque & hos ad *pias meditationes, & sacras lectiones* luculentis rationibus, sanctorumque virorum recentioris non minus, quam veteris aevi, autoritate excitaret, minus explodebatur pius eius conatus; idque non solum ob ingenii, & doctrinae famam, quam doctissimae commentationes de omni iuris genere illi conciliauerant tantam, vt ipsi Conringio admirandus, & dono diuino praeditus videretur: nec non propter singularem virtutis opinionem, quae consecuta erat fugientem splendorum fortunae accessiones, vniue hero illustri fidem semel addictam ad finem vitae probantem; sed quod tunc etiam non deerant magnae autoritatis, & spectatissimae integritatis viri, idem vulgatis scriptionibus inculcantes, vrgentesque, B. VITVS LVDOVICVS DE SECKENDORF, CHRISTIANAE pietatis officia nobilibus, atque ARMANDVS BVRBONIVS DE CONTI ipsis principibus accommodantes, & si salui esse velint, exacte tuenda, & custodienda esse contententes. Cum ipsi cordi esset, quod suadebat aliis, conscius autem, vsuque doctus, quantae molis rem agigaret, & quam difficulter expugnaturus esset inveteratam consuetudinis deprauationem, morisque publici contumaciam; seque oleum, & operam perditurum in veteranis ardelionibus a seculi amore ad frugem reuocandis: cura potior stetit in pueris rectius instituendis. Eo pertinet consilium eius Rudolphopoli, & Neostadii typis exscriptum de impensiose ludimagistrorum industria in pueris ad pietatis studium excitandis: de officio tironis academici quoad vitam, mores, & studia: nec non libelli de verorum Christi cultorum pia conuersatione, Ienae; ac de tentanda emendatione mutua per pia colloquia, Francofurti: praecipue autem LVIII. quaestiones decisae de principum, & horum ministrorum officio in pietatis Christianae studio adiuuando, Ienae editae. Destinata autem sua prouidentissime, & exacta ad euangelicae veritatis integritatem ratione perficere studuisse, ostendit summatim scripta, & vulgata eius consultatio de legi-

legitimis pietatis, & virtutum Christiano homine dignarum subsidiis, & adiumentis: de officio parentum in cognitione amoris Christi teneris inculcanda: demonstratio admirandae virtutis sanguinis Christi, Ienae, & Lipsiae typis exscripta: nec non gratiae diuinae, vnicuique fontis omnium Christianorum officiorum; vt & fidei, caritatisque omnium piorum operum causae vnicae. Nec piguit BEATVM, vt idoneum in recta pietatis Christianae ratione praescribenda antesignanum haberet, D. Lutheri vniuersum in Genesin commentarium excutere, notatasque insigniores sententias exhibere typis descriptas, nec Taulerianam, Arndianamque docendi rationem summam repraesentare. Rectam, & apostolicam praescriptioni consentaneam eius de finibus fuisse sententiam, aperiunt quadripartita colloquia animae Lipsiae, Ienae, & Luneburgi typis iterata, nec non analecta sacra, & moralia, libellique de laude Dei, de gloria eius, & singularis demonstratio, Christiani esse ad solam Dei gloriam omnia referre. Et quamuis nimis rigidus videri potuerit in peccatis omnis generis, & ordinis hominum castigandis: vnde quibusdam, praefertim dubiae virtutis hominibus, supernacua visa fuit opera FRITSCHIANA in repraesentandis tot PECCANTIBVS adhibita: prouocare tamen pie, & religiose destinandi, & agendi voluntatem maluisse, quam incutere censurae seueritate, documento sunt tot libelli diuinarum rerum desideria mira dicendi suauitate, & comitate in legentibus accendentes, & delinientes: XLI. meditationes de nomine IESV: de excellentia, & nobilitate verorum Christianorum: de coelo in terra: de vi amoris Christi, nec non odae, & hymni implendis DEI, & CHRISTI amore sensibus interioribus accommodati. Quae rei Christianae offensionibus, & corruptelis popularibus opposuit, maxime quae in scholis, & academiis dominantur, obstantque, quo minus litteris operantes ad frugem reuocari, atque nec pii, nec solide docti reddi possint, ortiandi, potandi, insolescendi, digladiandique licentia acti in transuersum, digna sunt tantae celebritatis ICTO monita, & consilia, merito expendenda ludorum magistris, & academicis doctoribus, qui circumspiciendo, & amplectendo omnia publici mali remedia amoliri a se voluerint culpam tantorum damnorum, quae cum pereuntibus patitur publica res, & CHRISTIANA. Agitatus adeo coelestium rerum curis, cogitationibusque animus, distractumque assiduitate commentandi de pietatis colendae rationibus ingenium vix videbatur sufficere tractandis rebus aliis, multo minus ciuiliu negotiorum varietati, minime iuris omnis generis fontibus inuestigandis, illustrandisque capitibus, quorum vsus in patriae curis, & foro frequentior est, quaeque ideo magis controuersis obnoxia sunt. Non solum enim sacrorum iura explananda statuit: quae pio eius proposito vtcunq; respondere viderentur: ediditque viri doctissimi, Antonii Fabri, qui ante eum CANCELLARIVS SCHVVARTZBVRGICVS fuerat, libros de religione regenda in republica cum suis animaduersionibus, nec non, cum sua de iure

vifi-

vifita
di, C
tzii:
fuerat
viror
TI A
conf
hunc
denb
ster r
tionu
riora
tus, v
brius
prae
impo
& in
tia v
min
ad ex
BEA
expo
cula
num
his i
curi
SIM
DIC
SCH
trig
CIA
ILL
haec
tum
men
plo
lare
fanc

visitandi ecclesiastico commentatione plures similis argumenti scriptiones, Gebhardi, Conringii, Hauemanni, Vnrathii, VVeberi, Crolouii, Schützi, Calouii, Lenzii: qui etiam CANCELLARII nomine supremae curiae Schvartzburgicae praefuerat, tanquam in fati esset, vt ILLVSTRISSIMA illa domus spectatoris virtutis virorum ministerio frueretur; sed, ex quo in ILLVSTRISSIMI alumni sui, ALBERTI ANTONII, cui adolescenti magister, & itineris comes datus fuerat, vsu conscripserat, vulgaueratque IVRISPRVDENTIAE PVBLICAE MANVALE, atque hunc libellum magnus, & solers iuris publici doctor Geneuensis, Phil. Andreas Oldenburger, tanti fecerat, vt in suarum scholarum vsu denuo ederet: pluribus noster magnae molis, nec minoris dexteritatis indicia prae se ferentibus commentationibus vniuersum ius publicum copiosissime explicare, atque non pauca obscuriora capita excutere adgressus est; atque in hoc curriculo tam feliciter est versatus, vt FRITSCHIANO nomine inter pragmaticos illius aevi viros nihil fuerit celebris, nec rectius suis se rebus consulere bibliopolae posse crederent, quam si illo praescripto merces suas redderent vendibiles, confugerentque in molendi maioris impensae operibus ad B. FRITSCHIVM, commodataque sibi ipsius opera, studio, & ingenio beatoris, & expeditioris nundinationis spem confirmarent. Ita cum tertia vice THESAVRVS IVRIS Arnoldi de Reyger exscribendus esset, non alio nomine commendatum apparere voluit bibliopola Felgibelius. Nec defuerunt, qui ad extrudenda magnae molis volumina sumtus liberalissime suppeditabant, quoties BEATVS singulare iuris caput, *flunaticum, forestale, cambiiale*, plenius, planiusque exponendum sibi proposuerat. Adeo qui alios politicos viros a negotiorum secularium aestu ad pias meditationes, atque a legendis variis chartis *actuum, rationum, recessuum, regalium, registrarum* ad S. BIBLIA tam serio reuocauit, ipse his immersus, & ciuilibus negotiis obrutus fuisse videtur. Accedebant non vnus curiae causae cognoscendae, & agitandae curae senatoriae, ex quo ab ILLVSTRISSIMI alumni sui museo, & contubernio ad collegia suprema erat abstractus. In DICASTERIO considerabatur eius fides, & dexteritas: CONSISTORIVM FRITSCHIO carere non poterat: &, quod mireris, aerarium *provinciale* eius cura per triginta annos ita fuerat administratum, vt pene nescirent NOBILES, PROVINCIALESQVE, quibus verbis extollerent FRITSCHII sui fidem, & industriam, cum ILLVSTRISSIMO PATRIAE PATRI hanc remunerandam commendarent. Inter haec tamen scripta, & vulgata sunt omnia, quae B. FRITSCHIVM ostendunt totum addictum rerum coelestium curis, cogitationibusque, versatum in *adscensione mentis*, siue *sacris suspiriis ad Iesum, gratiae thronum, mulieris Cananaeae exemplo*: nec non in *odio, & contemtu sui*: de qua pie agendi, viuendique via singulares confecit libellos, sancti huius propositi diserta significatione inscriptos. Qui sane in aestu negotiorum ciuiliu meditati, scriptique libelli fati demonstrant,

quam utilis sit pietas ad omnia, & quam non ineptos reddat, & inhabiles ad secularia negotia tractanda curatior, & religiosior meditatio, piusque usus rerum divinarum? quam non obstet euangelica IESV CHRISTI cognitio, imitatioque ad honorata principum ministeria prouehendis, & rite versaturis in curiis? Verbo: quam probabilis fieri possit *politicus*, qui verus, & *practicus* fuerit *theologus*? quam non obliterata, & interclusa sint nostra tempestate vestigia reipublicae muneribus praeclare functorum sanctorum Dei seruorum, cultorumque cordatorum veterum, IOSEPHI, MOSIS, SAMVELIS, DAVIDIS, SALOMONIS, DANIELIS, sociorumque; modo non desint, qui ea quaerere, & bona fide calcare instituant? quantaque vis sit diuini luminis, admissi in agitando per artium liberalium curricula ingenio, & bonae mentis cultura? quam vere Augustinus dixerit, noscentes DEVM nosse omnia DEI, opera videlicet, viasque sapientiae diuinae, humanaeque, quas mite, & propitium mortalibus NVMEN his voluit pateferi? quam non coecutire possint in huius vitae negotiis, studiis & muneribus legitime tuendis, quibus aeternae vitae sponsor, & assertor, IESVS CHRISTVS, lux fuerit, via, veritas, & vita, tribuens veris, fidelibusque suis cultoribus omnem humanam rationem supergressum auspiciam diuinum, animae pacem: cuius beneficio rectius secularia negotia tractari, & expediri possunt, quam sibi relictis humani ingenii contentione quacunque, quamuis omnium artium humanarum praesidiis nitentis, mouentisque omnia. Firmioribus septus praesidiis B. FRITSCHIVS, quae diuinarum rerum pertinax meditatio dabat, confirmabatque, cum in ciuiliu rerum actu emereret, luceretque in curiis Schvartzburgicis, tantam consecutus est celebritatem, vt non sollicitaretur modo ad plurium academiaram, Ienensis, Altdorfinae, Giessensis, VVittebergensis, & Heidelbergensis cathedras; sed & magnorum principum curias ornandas, admirandisque ingenii sui opibus illustrandas. Inter hos & PIVS ERNESTVS: quantus aestimator virorum publice vtillum, quantusque fautor bonorum? cum B. FRITSCHIVM omni studio suum esse, & inter honorati ministerii praecipuos proceres coopatum voluisset; NOSTER etiam non dissimulauerit, quanti hunc principem faceret, vtpote quem in boni principis exemplum peculiarari libello scripto suspiciendum proposuit: ita pius, & ILLVSTRISSIMI alumni sui studiosum se praebuit, vt, quam hic tribuerat in aula Schvartzburgica, primam melioris fortunae sedem retinere per omnem vitam maluerit, & ex hoc secessu Thuringico scriptis commentationibus vniuerso orbi erudito, posteritatiue recte consulere, quam spectare pretiorum huius vitae accessiones, & oblata consecrari auctoramenta, etiamsi, sicut in ERNESTINA aula, satis opportuna, piaque B. VIRI destinationi non contraria. Eiusdem pietatis FRITSCHIANAE pignus, & indicium, studiumque singulare grati pro beneficiis acceptis animi testificandi spectatum est in colenda, quoad vixit, Krulliorum nobili apud Hallenses familia, in qua

in-

inter dura iuuentutis initia hospitium inuenerat, & victum liberalem. Non satis
B. VIRO fuit, ita pro illa liberalitate filiorum excitasse ingenia ad rectiora studia,
idque eo successu, vt ille ipse, cuius filia ILLVSTRIS VVERTHERIAE domus pars
est, sub condendam Halae academiam, copiosissima eruditionis fama floreret, appa-
ratumque suum litterarium exquisitissimum, quem impensa magna patrimonii parte
vndeunque collegerat, nouis professoribus vtendum, fruendumque liberalissime
concederet; sed ex quo potitus sponsa nobili, filia ILLVSTRIS ICTI, LAVRENTII
AB HENNINGEN, COM. PALAT. ET CONSILIARII CAES. MAI. ELECTO-
RIS MOGVNT. COMITISQVE HAZFELDENSIS, praefectique supremi comita-
tus GLEICHENSIS, atque dynastiarum Blanckenhainensis, & Cranichfeldensis,
alumno olim suo, alteri filio dilectae familiae Krolliorum, vxoris suae sororem con-
ciliauit in sponsam, matronam singularibus virtutibus ornatam, atque in re fami-
liari constituenda tam solertem, & prouidam, vt, quoties DVCATVS MAGDEBVR-
GICI proceres Halae comitia celebrarent, principes eorum nullo alio hospicio, & vi-
ctu vti vellent, quam huius matronae prouidentia in magnificis Krullianis aedibus
adornato, quae tunc & patebant ILLVSTRIVM nouorum academicorum ciuium lu-
mini, BARONI DE METTERNICHT, PRINCIPALIS nunc AVLAE RVDOLPHO-
POLITANAE CANCELLARIO, & CONSILIARIO INTIMO, tali politico, qua-
lem B. FRITSCHIVS optat, atque ideo hoc dignissimo successori. Ad tantam vir-
tutis celebritatem, agendique autoritatem quomodo emerferit BEATVS, non vi-
debatur praetereundum, si tabula haec istius rei mentionem admitteret. Non de-
sunt, quibus tantus virtutis, & fortunae splendor, vitaeque ornamenta placent; sed
aegre illud curriculum ingrediuntur, ex quo eniti ad ista oportet. Primos annos
per inertiam, & lasciuiam transmittere, & eminere tamen per omnem vitam, frui-
que beatorum hominum opportunitatibus pro libidine multis cordi est: quos ad
faniorem mentem reuocare posse videtur curatior FRITSCHIANAE pueritiae, &
adolescentiae contemplatio. Bimulus ex patria vastata in Varisciam a fugitiuis
parentibus traductus, tractu temporis sexies in hostium manum incidens vestibus
priuatus est, decies vrgentem hostium impetum fuga incommodissima declinauit,
adeo vt post dirutos muros inter rudera, & dumeta latebrae circumspiciendae, &
occupandae fuerint; inter haec ter lapsu periculoso pene extinctus. Et quamuis
vteretur Halae liberalissimo praeceptore, B. GVEINTZIO, hospite magnifico, CAN-
CELLARIO KRULLIO, in academiis beneficis ingenii, & studiorum suorum fau-
toribus: redimenda tamen fuit horum gratia seruiendo, & pueros instituendo:
quale hominum genus, quod Tacitus Iudaeos inter ORIENTIS populos fuisse scri-
bit, in beatorum familiis vltima, & despectissima seruientium pars esse solet. Quam
miseriam cum non blanditiis, & sacrilegis lenociniis; sed rectis studiis, bonarum-
que artium impensiore cultu NOSTER sibi redderet tolerabilem, consecutus est,

vt

VI
vt res domi angusta non obstaret eius virtuti, emergeretque per omnes obstantes
difficultates. Vix ergo illustrius exemplum omnis generis iuuentuti studiosae pro-
poni potuisset, quam FRITSCHIANVM: quod non temere initio laudatus PIP-
PINGIVS oprat ipsius opera descriptum extare, & excussis tot epistolarum doctis-
simorum sui temporis virorum ad ipsum scriptarum voluminibus, vulgatisque inde
memorandis casibus illustrari. Utinam & haec publica rei desideratissimae men-
tio venerandae FRITSCHIANAE posteritatis prouocet voluntatem, vt ne denegent
publicae luci, quod ex B. VIRI supellestili edi commode potest. Interim perue-
stiganda oratoribus, quibus lustrationis anniuersariae finis solenni ritu dedican-
dus est, dedi B. VIRI scripta, quae ad manus fuerunt, & inde eruere iussi FRIT-
SCHIANAE pietatis, eruditionis, & virtutis documenta, quae publice iactari pos-
sint in exemplum, Quorum

28-2345
primus

B. AHASVERI FRITSCHII
dura iuuentutis initia, & studia:

alter

excellentem iuris vniuersi scientiam,
copiosissimis commentationibus illustratam:

postremus

merita de re CHRISTIANA, & euangelica
pietate scribendo amplificata:

quisque pro captu suo laudabit, atque priores duo ILLVSTRI Gothano Gymna-
sio valedicent. Cuius PATRONI, & FAVTORES vt declamantium pietati fa-
veant, praesentesque & haec solennia anniuersaria ornent, idque castino die, hora
VII. ante meridiem in CLASSIS I. auditorio, qua par est, humanitate,
atque obseruantia oro, quaesoque. P. P. X. AVGVSTI,

CIO 1500 XXVII.

Inches

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

Centimetres

Farbkarte #13

B.I.G.

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

AHASVERVS FRIT.
SCHIVS,

CANCELLARIVS RVDOLPHO-
POLITANVS,

*s, & civilis prudentiae studia rite,
& religiose tractaturis,*

iuncturisque cum sanctioris litte-

ratulae, & boni, piique moris cultura
impensiore

EXEMPLVM,

sub finem lustrationis anniuersariae

ILLVSTRIS GYMNASII GOTHANI,

missionem alumnorum supremi ordinis ad academias,
publicis sermonibus valedicentium

SELECTANORVM

DANNIS GVILIELMI CONRADI,

PFERDINGSLEBIENSIS,

ERNESTI FRIDERICI FRVAVF,

GOTHANI,

ERNESTI MVLLER,

WALLHVSANI,

commendandum

proponitur.

RECTORE

GOTHOFREDO VOCKERODT.

GOTHAE, LITTERIS RETHERIANIS.

Zb
2395

